

Maria Dernałowicz

Sprawozdanie z podróży naukowej do Paryża (listopad 1958 r. - czerwiec 1959 r.).

Biuletyn Polonistyczny 2/6, 11-13

1959

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

go publikowane były w okrojonej wersji (tak np. Chrzanowski ogłaszając dwukrotnie satyrę "Bał maskowy" wyrzucił z niej akcenty antyklerykalne). Wartość tych wierszy jest różna, znaleźć wśród nich można jednak również rzeczy poetycko interesujące (np. "Ułomek z Apokalipsy"). Duża ilość satyr skierowanych przeciw kapitalizmowi będzie jeszcze jednym ważkim przyoznaczeniem do charakterystyki ostatnich lat życia autora "Pamiętników czasów moich" (papiery paryskie pochodzą przede wszystkim z okresu 1830-1841).

Prócz tego w Bibliotece Polskiej w Paryżu zebrałem szereg materiałów dotyczących interesującego mnie problemu literatów - Sybiraków po 1831 r., korzystając głównie ze złożonego tu archiwum Adolfa Januszkiewicza, gdzie znajduje się całość jego korespondencji i pamiętników syberyjskich. Odnalazłem wreszcie dwa interesujące listy Gustawa Zielińskiego z relacjami o Syberii, pisane do Eustachego Januszkiewicza.

W czerwcu 1959 r. odbyłem podróż do Włoch, gdzie zwiedziłem ośrodki polonistyczne w Rzymie i Turynie. Próba dotarcia do archiwum Braci Zmartwychwstańców w Rzymie nie przyniosła rezultatu, natomiast, korzystając z uprzejmości prof. Mariny Bersano-Beghey, która udostępniła mi będące jej własnością "Archiwum Sprawy Towiańskiego", przejrzałem jego całość próbując sporządzić rejestr dokumentów tam zebranych (poloniców) z myślą o opublikowaniu szkicu informacyjnego o charakterze tych zbiorów.

Janusz Odrowąż-Pieniążek
asystent Instytutu Badań Literackich PAN

SPRAWOZDANIE Z PODRÓŻY NAUKOWEJ DO PARYŻA
(listopad 1958 r. - czerwiec 1959 r.)

Korzystając ze stypendium rządu francuskiego pracowałam w Paryżu w okresie listopad 1958 r. do czerwca 1959 r. nad zbieraniem materiałów do 4 tomu "Kroniki życia i twórczości Adama Mickiewicza" (marzec 1832 - czerwiec 1834).

Poszukiwania moje szły w dwóch kierunkach: zbiorów rękopiśmiennych (przede wszystkim w Muzeum Mickiewicza i Bibliotece Polskiej w Paryżu, gdyż materiały dotyczące się Mickiewicza a znajdujące się w innych bibliotekach paryskich, jak np. Biblioteka Arsenалу, odnoszą się do późniejszych lat życia poety)

oraz prasy ówczesnej, zarówno polskiej, emigracyjnej, jak i francuskiej.

Zbiory rękopiśmienne Muzeum Mickiewicza i Biblioteki Polskiej były wielokrotnie przeglądane przez mickiewiczologów i zabierając się do pracy nie liczyłam na wykrycie jakichś rewelacji. Jednakże przeglądając je z punktu widzenia potrzeb "Kroniki", wyławiając najmniejsze wzmianki o poecie z listów postronnych (papiery emigranckie) i uzupełniając wydaną niecałkowicie przez Wł. Mickiewicza korespondencję do poety oraz przeglądając podobizny i akta Towarzystwa Literackiego i współczesne pamiętniki, udało mi się znaleźć sporą ilość faktów pomijanych w istniejących biografiach poety. Szczególnie wyraźnie uzupełniłam itinerarium Mickiewicza Drezno-Paryż; wypłynęły pewne sugestie dotyczące się "Ksiąg Narodu i Pielgrzymstwa", ponadto - przede wszystkim na podstawie Aktów Towarzystwa Literackiego i "Spisu Polaków zmarłych na wygnaniu" zebrałam wiele danych o osobach, z którymi Mickiewicz się stykał. Dane te, które zresztą będą wykorzystywane w tomach "Kroniki", są przede wszystkim przeznaczone do przygotowywanego tomu Suplementu, mającego pełnić rolę indeksu i podawać zwięzłą informację przy większości występujących w nim nazwisk.

Pewne trudności nasunęła mi praca nad czasopiśmiennictwem emigracyjnym. Zająła ona mi więcej czasu, niż przypuszczałam pierwotnie; przygotowując się do wyjazdu projektowałam przejrzeć nie tylko tej partii czasopism emigracyjnych, które jak sądziłam, będą trudno dostępne w kraju. Tymczasem w toku pracy takie fragmentaryczne wykorzystanie prasy emigracyjnej okazało się niemożliwe. Dla zrozumienia polemiki w jednym czasopiśmie trzeba było sięgnąć po drugie i trzecie, pozorną stratę czasu wynagradzał fakt, że mając techniczną łatwość śledzenia jednego wątku w kilku oświetleniach, łatwiej i gruntowniej zorientowałam się w problematyce emigracyjnej interesującego mnie okresu.

Przeglądanie prasy francuskiej (ograniczone zresztą w stosunku do pierwotnego planu ze względu na konieczność poświęcenia większej ilości czasu rękopisom i prasie Emigracji), sprawiło mi z jednej strony zawód, z drugiej dało więcej, niż przypuszczałam. Stwierdziłam, że wzmianki o Mickiewiczu z tego okresu zostały nader starannie wynotowane przez jego biografów, i tu nic nowego nie znalazłam. Natomiast dopiero ta lektura wprowa-

dziła mnie w atmosferę ówczesnej Francji, jej stosunku do powstania i sytuacji popowstaniowej w Polsce, zorientowała w rozmiarach rezonansu "sprawy polskiej" w prasie ówczesnej. Rozmiary zainteresowania się Polską w tym okresie wyjaśniły mi wiele zjawisk Wielkiej Emigracji, czasem nawet tłumaczyły genezę pewnych pojęć, np. pojęcia "pielgrzymstwa".

Poza pracą tycząca się ściśle "Kroniki" oraz problemów dalej lub bliżej z nią związanych na marginesie zbierania materiałów z czasopism emigracyjnych interesowałam się również publicystyką Mochnackiego.

Maria Dernałowicz
st.asystent Instytutu Badań Literackich PAN

SPRAWOZDANIE Z PODRÓŻY NAUKOWEJ DO ZSRR

W dniach od 27 września do 1 listopada br. jako pracownik Instytutu Badań Literackich PAN odbyłem pięciodniową podróż naukową do Kijowa, Lwowa i Wilna. Podróż tę zorganizował Wydział I PAN wraz z Akademią Nauk ZSRR, USRR i LSRR.

Cel podróży: przebadanie zasobów bibliotecznych i ewentualnie archiwalnych tych miast w celu zebrania materiału rękopiśmiennego i drukowanego, związanego z:

1. bibliografią i historią dramatu staropolskiego,
2. twórczością M.Reja, A.F.Modrzewskiego, M.Bielskiego, J.Mączyńskiego,
3. oraz z wydawnictwem Drukarze dawnej Polski XV-XVIII w.

Wyniki: W czasie podróży zostały przebadane zbiory, w ich dzisiejszym stanie, następujących bibliotek:

Kijów. Biblioteka Akademii Nauk USRR
" Państw.Uniw. im.T.Szewczenki
" Muzeum Historycznego.
Lwów " Akademii Nauk USRR
" Państw.Uniw. im.I.Franki
Centralne Państw.Archiwum Historyczne
m.Lwowa
Wilno. Biblioteka Akademii Nauk LSRR
" Państw.Uniwers. im.V.Kapsukasa.